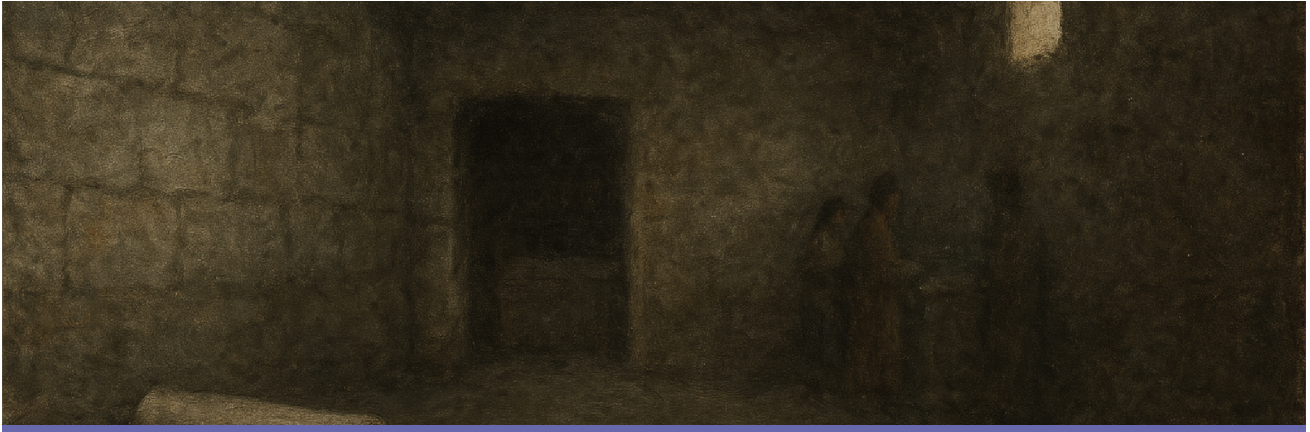

JOHANNES

21

Jezus verschijnt aan Zijn discipelen, herstelt Petrus en draagt hem op Zijn schapen te hoeden.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/johannes/21

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Johannes 21 als epiloog van het evangelie	3 min	4
2	Jezus verschijnt opnieuw bij het meer	2 min	5
3	Petrus gaat weer vissen	2 min	6
4	De onbekende man aan de oever	2 min	8
5	De wonderbare visvangst	2 min	9
6	Gods hand in ons leven herkennen	3 min	10
7	Petrus zwemt naar Jezus toe	4 min	12
8	De 153 vissen en de maaltijd	4 min	14
9	Jezus vraagt Petrus naar zijn liefde	4 min	16
10	Agape en phileo als woorden voor liefde	4 min	18
11	Aramees en de stijl van Johannes	2 min	21
12	Petrus' eerdere grootspraak en verloochening	2 min	22
13	Drie liefdesverklaringen na drie ontkenningen	2 min	23
14	Jezus herstelt Petrus als herder	2 min	25

15	Petrus is herder, maar geen opperherder	4 min	26
16	De voorzegde marteldood van Petrus	4 min	28
17	Petrus vraagt naar de toekomst van Johannes	3 min	30
18	Volg Jezus zonder jezelf te vergelijken	4 min	32
19	Het misverstand over Johannes' dood	4 min	34
20	Johannes' getuigenis en zijn laatste jaren	4 min	36
21	De overlevering van Johannes' herinneringen	2 min	38
22	Het onvoltooide verhaal van Jezus	2 min	39
	Om verder te lezen		40

1

Johannes 21 als epiloog van het evangelie

We zagen dat Johannes 20 eindigde zoals een boek zou kunnen eindigen, met een samenvattende uitspraak. Het voelt beslist alsof het Evangelie van Johannes zou moeten eindigen met de laatste woorden van hoofdstuk 20. Het eindigde in hoofdstuk 20, vers 30 tot en met 31, met deze woorden:

Houd je meer van Mij dan deze andere discipelen?

JOHANNES 21:15

Het is alsof hij het geheel afrondt en samenvat door te zeggen: “Ik heb zoveel gezegd. Ik zou meer kunnen zeggen, maar dit is genoeg. Ik heb genoeg over dit onderwerp gezegd.” En hij geeft zijn doel met het schrijven ervan: zodat je in Christus zult geloven en leven zult hebben. Dat zou beslist een heel passend slot van het boek zijn.

Daarom geloven veel geleerden dat dit oorspronkelijk het slot van het boek was. Misschien dacht Johannes, nadat hij van plan was geweest het boek daar af te sluiten, dat hij nog één herinnering kon toevoegen. Die ging over een ontmoeting die hij en Petrus en vijf andere discipelen met Jezus hadden bij het Meer van Galilea, waar een belangrijk gesprek plaatsvond tussen Jezus en Petrus. Dit kan waar zijn; we weten het niet. Of misschien werd hoofdstuk 21 doelbewust toegevoegd als een soort epiloog.

Het is duidelijk dat hoofdstuk 21 ook eindigt zoals we zouden verwachten dat het boek eindigt. In hoofdstuk 21, vers 25, staat:

En er zijn nog veel andere dingen die Jezus gedaan heeft. Als die ieder afzonderlijk beschreven zouden worden, dan zou, denk ik, de wereld zelf de geschreven boeken niet kunnen bevatten. Amen.

JOHANNES 21:25

Zowel hoofdstuk 20 als hoofdstuk 21 eindigt met de uitspraak dat er nog andere dingen zijn die opgetekend zouden kunnen worden, maar dat het onrealistisch en onnodig zou zijn om te proberen een volledig verslag te maken van alles wat Jezus deed. In de slotwoorden van hoofdstuk 20 zegt hij dat de reden om dat niet te doen is dat het materiaal dat hij heeft gegeven voldoende zou moeten zijn. Wat we in dit verslag hebben gezien, zou genoeg moeten zijn om ons tot geloof in Christus te brengen.

Aan het einde van hoofdstuk 21 geeft hij deze reden waarom we niet meer krijgen: waar zou het ophouden? Als ik volledig wilde zijn, zou ik zoveel boeken moeten schrijven dat zelfs de wereld zelf die boeken niet zou kunnen bevatten. Dat is natuurlijk een duidelijke overdrijving. Het is duidelijk dat hoofdstuk 21 ook als een einde van het boek is geschreven, maar misschien was het iets wat later bij hem opkwam, nadat het boek in hoofdstuk 20 al op een redelijke manier was afgesloten.

2

Jezus verschijnt opnieuw bij het meer

Er is nog één verschijning na de opstanding die Johannes wil vertellen, en die komt alleen in het Evangelie van Johannes voor. Zoals zoveel andere dingen in het Evangelie is deze niet in de andere Evangeliën opgetekend. Er staat:

Hierna openbaarde Jezus Zich opnieuw aan de discipelen, aan de zee van Tiberias. En Hij openbaarde Zich als volgt:

JOHANNES 21:1

Dat is de benaming die het Evangelie van Johannes consequent gebruikt voor het Meer van Galilea. Dit water had in feite verschillende namen. Het werd het Meer van Galilea genoemd. Hier wordt het Meer van Tiberias genoemd. Het wordt ook Gennesaret genoemd, maar in het Evangelie van Johannes wordt het altijd het Meer van Tiberias genoemd.

Er waren bijeen Simon Petrus en Thomas, ook Didymus genoemd, en Nathanaël, die uit Kana in Galilea afkomstig was, en de zonen van Zebedeüs, en twee anderen van Zijn discipelen.

JOHANNES 21:2

Er zijn hier zeven mannen, en ze zijn allemaal eerder genoemd. Tenminste, de namen die hier worden genoemd, zijn al eerder genoemd, met uitzondering van de zonen van Zebedeüs. We hebben eerder in het Evangelie van Johannes nooit over de zonen van Zebedeüs gelezen. Men gelooft uiteraard dat de schrijver een van die zonen van Zebedeüs is. Wanneer hij samen met iemand anders optrad, heeft hij soms indirect naar zichzelf verwezen als “de andere discipel”, of als “de discipel van wie Jezus hield”. Men gelooft dat hij Johannes was. Daarom is “de zonen van Zebedeüs” een verwijzing naar hemzelf en zijn broer Jakobus.

Maar het is interessant dat we hier de uitdrukking “de zonen van Zebedeüs” aantreffen, terwijl in het Evangelie van Johannes nooit eerder is vermeld wie zij zijn. Zebedeüs, Jakobus en Johannes zijn niet bij naam genoemd, maar er wordt verondersteld dat de lezers weten wie de zonen van Zebedeüs zijn.

Vervolgens worden om de een of andere reden nog twee discipelen genoemd, maar niet bij naam. Je zou denken dat het, nadat is aangegeven wie vijf van hen waren, geen enkele moeite zou zijn om ook de namen van de andere twee toe te voegen. Maar om welke redenen dan ook worden die weggelaten.

3

Petrus gaat weer vissen

Simon Petrus zei tegen hen: Ik ga vissen. Zij zeiden tegen hem: Wij gaan met u mee. Zij gingen naar buiten, en gingen meteen aan boord van het schip; en in die nacht vingen zij niets.

JOHANNES 21:3

Commentatoren opperen vaak dat Petrus iets verkeerd deed door ervoor te kiezen weer te gaan vissen. Ze zeggen: “Toen hij Jezus voor het eerst ontmoette, riep Jezus hem weg van het vissen. Het vissen maakte deel uit van zijn oude leven, zijn oude beroep, en Jezus had hem bij het vissen vandaan geroepen om een discipel te zijn. Nu lijkt Petrus ontmoedigd te zijn en keert hij terug naar zijn oude manier van leven.”

Dit is naar mijn mening bijzonder onrechtvaardig. De Bijbel bekritiseert Petrus hier niet om. Wat zou hij dan moeten doen? Jezus heeft hun nog niet de opdracht gegeven om de hele wereld in te gaan en alle volken te onderwijzen. Ze vullen eigenlijk alleen maar de tijd tussen de onvoorspelbare verschijningen van Jezus. Ze zijn teruggegaan naar Galilea, waar ze wonen. Van tijd tot tijd, maar niet erg vaak, verschijnt Jezus aan hen. Maar wat moeten ze in de tussentijd doen? De tijd zal komen dat Hij hun de opdracht geeft:

„Ga de hele wereld in.” Maar Hij zal ook tegen hen zeggen:

En zie, Ik zend de belofte van Mijn Vader op u; maar blijft u in de stad Jeruzalem, totdat u met kracht uit de hoogte bekleed zult worden.

LUKAS 24:49

Ze horen er dus nog niet op uit te trekken om te prediken. Maar wat moeten ze dan doen? Ze hebben duidelijk geen instructies van Hem gekregen.

Je moet niet denken dat gaan vissen een terugkeer naar het oude leven is, alsof Jezus Petrus bij het vissen vandaan had geroepen omdat het op de een of andere manier een minderwaardige bezigheid was. Jezus had Petrus tijdens hun tijd samen tenslotte opgedragen:

Maar om hun geen aanstoot te geven: ga naar de zee, werp een vishaak uit, en pak de eerste vis die bovenkomt. Doe zijn bek open en u zult een stater vinden. Neem die en geef hem aan hen voor Mij en voor u.

MATTHEÛS 17:27

Er was niets mis mee dat Petrus viste. Het is alleen zo dat er belangrijkere dingen te doen waren toen Jezus bij hem was. Nu Jezus weg is en hun geen specifieke taak is gegeven, is er geen reden waarom ze niet zouden vissen. Wat moeten ze anders doen? Ze kunnen hun tijd net zo goed productief gebruiken.

Bij deze gelegenheid bleek het echter helemaal niet productief te zijn. Ze visten de hele nacht en vingen niets.

4

De onbekende man aan de oever

En toen het al ochtend geworden was, stond Jezus aan de oever, maar de discipelen wisten niet dat het Jezus was.

JOHANNES 21:4

Misschien waren ze te ver weg om Hem te herkennen. Of misschien was het die ochtend mistig en konden ze alleen maar onderscheiden dat er iemand aan de oever stond. Er was niets verrassends aan dat er iemand aan de oever van het meer stond. Ze hadden dus geen vermoeden dat dit opnieuw een verschijning van de opgestane Jezus was.

Toen zei Jezus tegen hen:

Jezus dan zei tegen hen: Kinderen, hebt u niet iets voor bij het eten? Zij antwoordden Hem: Nee.

JOHANNES 21:5

Ze antwoordden Hem:

Nee.

Het moet hun vreemd hebben geleken dat Hij hen kinderen noemde. Jezus noemde Zijn discipelen doorgaans geen kinderen. Het was dus geen gebruikelijke term voor Hem, waardoor ze zouden zeggen: „Dat moet Jezus zijn.” Maar het zou beslist ook niet erg normaal lijken dat een gewone man volwassen mannen die hij niet kende als

kinderen aansprak. Ik heb nooit enige verklaring gehoord waarom deze term gebruikt zou zijn of hoe de discipelen erop gereageerd zouden hebben dat ze als kinderen werden aangesproken. Het is iets merkwaardigs.

Hun antwoord, „Nee”, kan enigszins geïrriteerd hebben geklonken. Ze hadden de hele nacht niet geslapen. Het is vaak moeilijk om je niet aan kleine dingen te ergeren wanneer je de hele nacht niet hebt geslapen. Bovendien waren ze ontmoedigd omdat ze hun nacht met vissen hadden verspild en niets hadden gevangen. En toen sprak die persoon aan de oever, die ze niet herkenden, hen met deze verkleinende aanspreekvorm aan. Ik neem aan dat er misschien enige irritatie in hun antwoord zat.

Toen zei Hij tegen hen:

5

De wonderbare visvangst

En Hij zei tegen hen: Werp het net uit aan de rechterkant van het schip en u zult vinden. Dus wierpen zij het uit en zij konden het niet meer trekken vanwege de grote hoeveelheid vissen.

JOHANNES 21:6

Wat moeten die instructies hun vreemd hebben geleken, omdat ze nog niet wisten dat dit Jezus was. Als ze hadden geweten dat het Jezus was, zouden ze zich hebben herinnerd: „Hij heeft ons eerder opgedragen zoiets te doen, en toen vingen we een groot aantal vissen.” Dan zouden ze Hem vertrouwen en zeggen: „We zullen het doen.”

Denk aan de eerste keer dat Petrus geroepen werd om discipel te worden. Volgens Lukas hoofdstuk 5 gebeurde dat nadat Jezus vanuit zijn boot had gepredikt en de menigten had weggestuurd. Toen zei Hij tegen Petrus:

Vaar naar het diepe gedeelte en werp uw netten uit om te vangen.

LUKAS 5:4

Petrus zei:

Meester, wij hebben heel de nacht gewerkt en niets gevangen, maar op Uw woord zal ik het net uitwerpen.

LUKAS 5:5

Hij wist dat het Jezus was. Hij had respect voor Jezus. Het leek een onrealistisch voorstel, maar wie zou nee zeggen tegen de Meester? Dus deed Petrus het.

Maar bij deze gelegenheid wist hij niet dat het de Meester was. Wat moet het vreemd hebben geleken dat een man aan de oever een school vissen in het water zou kunnen zien, zo ver uit de kust dat de discipelen die niet konden zien. Je zou kunnen denken dat ze het zouden hebben weggehoond en niets met dit voorstel zouden hebben gedaan. Maar ik neem aan dat ze dachten dat niemand zoiets zou voorstellen zonder daar een reden voor te hebben. Misschien dachten ze dat hij vanuit de hoek waaronder hij keek enkele vissen aan die kant van de boot kon zien, die zij vanuit hun hoek niet konden zien. Wat de reden ook was, ze gaven gehoor aan het bevel.

Er staat:

Dus wierpen ze het net uit, en nu konden ze het door de enorme hoeveelheid vis niet meer binnenhalen.

Daarom zei de discipel die Jezus liefhad tegen Petrus:

Het is de Heer.

6

Gods hand in ons leven herkennen

Jezus herkennen was in dit geval een kwestie van Zijn kenmerkende handelen herkennen. Dit was niet de eerste keer dat ze een bovennatuurlijke visvangst hadden meegemaakt. Het was de tweede keer, en de eerste keer verraste hen net zozeer als deze keer. Die kwam na een onproductieve tijd van vissen. Maar nu ze Zijn instructies opvolgden, hadden ze succes. Johannes zag de overeenkomst. Hij kon niet anders dan zien dat dit niet zomaar een wonder was. Dit was opnieuw een wonder van het soort dat Jezus eerder had gedaan. Hij herkende de hand van de Heere in deze kenmerkende voorzienigheid.

Het is wenselijk dat wij Gods werkzaamheid in ons leven kunnen herkennen. Hoewel we leerstellig weten dat Hij altijd aanwezig is en daar theologisch waarschijnlijk niet aan twijfelen, hebben we vaak niet werkelijk het besef dat het zo is. We zijn ons er niet van bewust dat we onder Zijn blik werken, handelen en onze plichten vervullen. Zoals ik al zei, misschien weten we het theologisch gezien, maar dat we het door openbaring weten, is niet altijd het geval. En toch zijn er veel momenten waarop we zo'n treffend antwoord op gebed zien, of zo'n kenmerkende voorzienigheid van Christus, dat we zeggen: 'Dat is de Heere. Ik herken het.'

Het is zoals toen Jakob zijn droom had, wakker werd en zei:

Toen Jakob uit zijn slaap ontwaakte, zei hij: De HEERE is werkelijk op deze plaats, en ik heb het niet geweten.

GENESIS 28:16

Het is alsof we in de aanwezigheid van God zijn geweest, maar omdat Hij onzichtbaar is, zijn we ons daar niet van bewust totdat Hij iets doet wat we herkennen. Wanneer Hij iets zichtbaars en herkenbaars doet, wordt Zijn aanwezigheid iets waarvan we ons meer bewust zijn. Het is als een openbaring van Zijn aanwezigheid bij ons. Die momenten waarop we Zijn aanwezigheid herkennen, zijn de dingen die enthousiasme aanwakkeren in onze wandel met God, wanneer we Zijn hand om ons heen aan het werk zien.

Bedenk dat Nehemia en Ezra allebei zagen dat de hand van God op hen was. Ze zagen dat doordat God op verbazingwekkende manieren deuren voor hen opende, door hun gunst te schenken in de ogen van de koning van Perzië of door andere dingen te doen:

Op de eerste van de eerste maand was namelijk het begin van zijn tocht uit Babel, en op de eerste van de vijfde maand kwam hij in Jeruzalem aan, omdat de goede hand van zijn God over hem was .

EZRA 7:9

Ze zagen daarin de hand van God. Onze zintuigen moeten worden wakker geschud, zodat we de hand van God herkennen in situaties waarin andere mensen die misschien niet zien.

Johannes was de eerste die het herkende: ‘Dit is de hand van de Heere. Dat is Jezus daar. Weten jullie het niet meer? Zoiets is eerder gebeurd, en toen was het Jezus. Nu is het Jezus. Dat is de Heere.’

Petrus had het blijkbaar iets minder snel door, want hij kwam niet zo snel als Johannes tot die conclusie. Maar toen Simon Petrus van Johannes hoorde dat het de Heere was:

7

Petrus zwemt naar Jezus toe

De discipel dan die Jezus liefhad, zei tegen Petrus: Het is de Heere! Toen Simon Petrus dan hoorde dat het de Heere was, sloeg hij het bovenkleed om, want hij was ongekleeed, en wierp zich in de zee.

JOHANNES 21:7

Nu gaat hij naar de oever zwemmen. Normaal gesproken zou je verwachten dat iemand wat kleren uittrekt als hij gaat proberen te zwemmen, in plaats van nog meer kleren aan te trekken. Je wilt je armen en benen namelijk niet belemmeren. Je bent midden op het meer. Je wilt niet verdrinken, en doorweekte, zware, natte kleren aan je lichaam zijn bij het zwemmen geen voordeel.

Sommigen hebben gedacht dat Petrus daar tijdens het werk in de boot misschien helemaal naakt was. Het was waarschijnlijk een warme avond. Het was natuurlijk aan het begin van de zomer of aan het einde van de lente. Ze waren hard aan het werk, en misschien rustte er geen stigma op wanneer mensen hun kleren uittrokken als ze alleen in het gezelschap van andere mannen waren en zo aan het werk waren. Of men denkt in elk geval dat hij alleen nog zijn onderkleren aanhad, waardoor hij vond dat hij er niet fatsoenlijk bij liep. Hoewel het hem bij het zwemmen meer zou belemmeren, trok hij zijn bovenkleed aan omdat hij er in zijn huidige toestand niet fatsoenlijk bij liep. En hij sprong in het meer.

En de andere discipelen kwamen met het scheepje, want zij waren niet ver, slechts ongeveer tweehonderd el, van het land verwijderd, en sleepten het net met de vissen.

JOHANNES 21:8

Ongeveer driehonderd voet, ruwweg de lengte van een voetbalveld, zo ver moesten ze de boot naar de kant brengen. Ze sleepten het net met de vissen mee. Hoewel ze ernaar verlangden Jezus te zien, wilden ze de vissen ook niet graag opgeven. Daardoor werden ze vertraagd. Petrus wilde zich niet laten ophouden en omdat hij, zoals altijd, impulsief was, sprong hij gewoon het water in. Hij had met de anderen in de boot mee kunnen varen, maar hij wilde er als eerste zijn.

Toen zij nu aan land gegaan waren, zagen zij een kolenvuur met vis daarop liggen, en brood.

JOHANNES 21:9

Jezus had dus wat vis en brood gevonden. Waar Hij het brood vandaan had, is moeilijk te zeggen. Het is onwaarschijnlijk dat Hij het daar op de oever heeft gebakken. Het is ook niet waarschijnlijk dat Hij op bovennatuurlijke wijze stenen in brood veranderde of op magische of wonderbaarlijke wijze brood liet verschijnen. We weten niet waar Hij het brood vandaan had. Misschien is Hij naar de stad gelopen en heeft Hij het op de markt gekocht. Bij de opgestane Jezus is dat moeilijk te zeggen. Er wordt niet verklaard waar het brood vandaan kwam.

We nemen aan dat de vissen uit het meer kwamen. Hoe Jezus eraan kwam, weten we niet, maar misschien heeft Hij eenvoudigweg bevolen dat ze naar Hem toe moesten komen. Je weet maar nooit. Hij had gezag over de natuur. Maar hier zien we Hem met een gewoon ontbijt, zoals zij dat normaal gesproken ook konden eten, dat al warm was en op hen stond te wachten. Er was alleen niet genoeg voor hen allemaal. Daarom zegt Hij dat ze een paar van hun eigen vissen moeten brengen.

Jezus zei tegen hen: Breng wat van de vissen die u nu gevangen hebt.

JOHANNES 21:10

Simon Petrus ging ernaartoe en trok het net op het land, vol grote vissen, honderddrieënvijftig, en hoewel het er zoveel waren, scheurde het net niet.

JOHANNES 21:11

Nu waren het niet de discipelen die het net naar de oever sleepten. Het was Petrus. Petrus had niet meegeholpen het naar de oever te slepen. De anderen hadden de boot moeten roeien en daarbij deze zware last tegen de weerstand in voortgetrokken. Hij had daar geen aandeel in gehad. Dus liet hij hen rusten en trok hij het net helemaal naar de oever.

8

De 153 vissen en de maaltijd

Ze telden de vissen. Misschien hebben ze die pas geteld nadat dit voorval voorbij was, wellicht zelfs nadat Jezus verdwenen was. Misschien zijn ze naar de netten teruggegaan en hebben ze de vissen geteld. Maar we weten het aantal. Veel mensen hebben geprobeerd een bepaalde betekenis te geven aan het aantal van 153 vissen. Hiëronymus beweerde bijvoorbeeld dat de Grieken 153 volken op aarde hadden vermeld, 153 etnische volken, en dat elke vis een van die volken vertegenwoordigde. Petrus en de anderen waren geroepen om vissers van mensen te zijn. Het zou er dus op wijzen dat ze naar alle volken moesten gaan, alsof ze vissen uit elk volk moesten binnenhalen, waarbij één vis elk volk vertegenwoordigde.

Het is echter niet echt duidelijk dat er ooit 153 volken waren. Hiëronymus zei van wel, maar hij verwees naar een bron die in werkelijkheid zegt dat het er 157 waren. Het kan dus zijn dat hij het heeft aangepast, alleen maar om het te laten passen bij het aantal vissen. Dat is moeilijk te zeggen. Om een of andere mystieke betekenis te vinden in het genoemde aantal vissen, hebben mensen allerlei redeneringen bedacht zoals: „Wel, als je het kwadraat van 12 neemt en het kwadraat van 3 en die bij elkaar optelt, kom je uit op 153.” Ze bedenken allerlei van dat soort dingen. Maar als het zo moeilijk is om betekenis in het getal te vinden, heeft het getal misschien geen betekenis. Als je wiskundige Bijbelcodes en dat soort dingen nodig hebt om erachter te komen, vermoed ik dat het kunstmatig is.

Het aantal wordt ongetwijfeld genoemd omdat het een ongewoon groot aantal vissen was om in één net op te halen. Ze hadden ze geteld, dus ze wisten hoeveel het er waren. Daarom noemden ze het aantal. Het is niet zo dat het getal zelf een symbolische betekenis had. Het geeft ons eenvoudig een indruk van de omvang van de vangst.

Jezus zei tegen hen: Kom, gebruik de maaltijd. En niemand van de discipelen durfde Hem te vragen: Wie bent U? want zij wisten dat het de Heere was.

JOHANNES 21:12

Zoals ik in onze vorige bijeenkomst zei, is dat een van de merkwaardigste zinnen in het Evangelie naar Johannes. Ze durfden Hem niet te vragen wie Hij was. Die formulering wekt beslist de indruk dat ze dat heel graag wilden, maar dat ze het niet durfden, alsof Hij hen misschien terecht zou wijzen omdat ze vroegen wie Hij was. Maar ze wisten wel dat Hij het was. Toch wilden ze het alsnog vragen.

Zoals ik in de vorige lezing zei, weet ik niet wat ik hiervan moet maken. Ik probeer me alleen in hun positie te verplaatsen. Toen ze de verheerlijkte Jezus zagen, kan Hij er in sommige opzichten werkelijk iets anders hebben uitgezien. Zijn gelaatstrekken, Zijn gezicht enzovoort, kunnen iets anders zijn geweest, hoewel Hij nog steeds de littekens van Zijn kruisiging had. Hij had dus hetzelfde lichaam. Waarschijnlijk was het gewoon een onwezenlijke situatie. Ze konden nauwelijks geloven dat Hij het was. Ze wisten dat Hij het was, maar misschien wilden ze zichzelf even knijpen, of het op de een of andere manier verifiëren. Maar ze durfden het niet te vragen.

Dit nu was de derde keer dat Jezus Zich aan Zijn discipelen openbaarde, nadat Hij uit de doden opgewekt was.

JOHANNES 21:14

Niet als je alle verslagen meetelt. Het betekent dat dit de derde vermelding in dit Evangelie is. Er staat:

aan Zijn discipelen.

Hij was aan Maria verschenen en daarna twee keer aan de discipelen. Dit is de derde keer dat Hij aan de discipelen verscheen, en de vierde keer als je Maria meetelt. De schrijver telt Maria kennelijk niet mee en telt daarom ook niet alle verschijningen mee. Dit wil ons niet vertellen dat Hij nog niet aan de twee mannen op de weg naar Emmaüs was verschenen, of dat Hij op dat moment nog niet aan Jakobus was verschenen. Wat het ons wel vertelt, is dat dit nu de derde keer is dat de bijeengekomen groep discipelen de gelegenheid heeft gehad Hem te zien.

9

Jezus vraagt Petrus naar zijn liefde

Toen zij dan de maaltijd gebruikt hadden, zei Jezus tegen Simon Petrus: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij meer lief dan dezen? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Weid Mijn lammeren.

JOHANNES 21:15

Nu is dit gedeelte dat we aan het einde gaan lezen ongetwijfeld de reden waarom dit hoofdstuk is toegevoegd. Het is er niet alleen om ons nog een voorbeeld te geven van een wonder dat Jezus deed, maar veeleer om ons het belangrijke gesprek tussen Jezus en Petrus te geven. Er staat niet dat ze opstonden, gingen wandelen en een persoonlijk gesprek voerden. Maar dat lijkt wel te worden gesuggereerd, want in vers 20, dat deel uitmaakt van hetzelfde verhaal, staat:

En Petrus zag, toen hij zich omkeerde, de discipel volgen die Jezus liefhad, die ook tijdens het avondmaal tegen Zijn borst was gaan liggen en gezegd had: Heere, wie is het die U verraden zal?

JOHANNES 21:20

Jezus en Petrus waren kennelijk in beweging, want iemand volgde hen.

Na het ontbijt stonden Petrus en Jezus dus kennelijk op en gingen ze langs de oever wandelen. Tijdens die wandeling vond dit gesprek plaats. Johannes bleef vlakbij, niet noodzakelijk om hen af te luisteren, maar waarschijnlijk gewoon omdat hij niet ver

van Jezus vandaan wilde zijn. Waarschijnlijk bleef hij ver genoeg achter om hun privacy te geven.

Maar er staat:

Toen zij dan de maaltijd gebruikt hadden, zei Jezus tegen Simon Petrus: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij meer lief dan dezen? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Weid Mijn lammeren. Hij zei opnieuw tegen hem, voor de tweede keer: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij lief? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Hoed Mijn schapen. Hij zei voor de derde keer tegen hem: Simon, zoon van Jona, houdt u van Mij? Petrus werd bedroefd, omdat Hij voor de derde keer tegen hem zei: Houdt u van Mij? En hij zei tegen Hem: Heere, U weet alle dingen, U weet dat ik van U houd. Jezus zei tegen hem: Weid Mijn schapen.

JOHANNES 21:15-17

Dit gedeelte is ongewoon, omdat Johannes verschillende reeksen synoniemen gebruikt op plaatsen waar hij dezelfde woorden had kunnen gebruiken. Petrus wordt bijvoorbeeld drie keer gevraagd of hij Jezus liefheeft. Twee keer wordt in de vraag het woord *agape* gebruikt voor liefde, en de derde keer het woord *phileo*, een ander Grieks woord. Deze woorden verschillen wel enigszins in nuance, maar eerder in Johannes worden ze vaak door elkaar gebruikt. Het zijn synoniemen. Het zijn verschillende woorden voor liefde. Het is waar dat ze in sommige contexten enigszins verschillende nuances hebben, maar het zijn echte synoniemen voor het woord liefde. De vraag wordt drie keer gesteld, maar twee keer met het ene woord en één keer met het andere woord.

Wanneer Petrus wordt opgedragen voor Jezus' schapen te zorgen, worden daar ook twee verschillende woorden gebruikt: voeden en weiden. Dat zijn in wezen synoniemen voor wat je met schapen doet. Ook verandert Hij één keer het woord

schapen in lammeren. Dat is grotendeels hetzelfde idee: zorg voor Mijn lammeren, zorg voor Mijn schapen. Ook het woord weten wordt twee keer gebruikt wanneer Petrus zegt:

U weet alles. U weet dat ik van U houd.

Het woord voor weten is niet hetzelfde. Het zijn synoniemen. Er worden twee verschillende Griekse woorden voor weten gebruikt.

We hebben hier dus een gedeelte waarin drie keer hetzelfde wordt gezegd, en toch zijn er minstens vier gevallen waarin de woorden veranderen en er synoniemen worden gebruikt. Veel mensen hebben de neiging te proberen te achterhalen waarom Hij in het ene geval lammeren zegt en in het andere geval schapen, waarom Hij in het ene geval voeren zegt en in het andere geval weiden, of waarom weten de eerste keer het ene woord is en weten de tweede keer een ander woord. Ik heb nog nooit een overtuigende uitleg gehoord van de reden waarom deze veranderingen betekenisvol zouden zijn.

10

Agape en phileo als woorden voor liefde

Er zijn echter veel leraren die betekenis proberen te vinden in de verandering van agape naar phileo, omdat Jezus twee keer zegt:

Petrus, heb je Mij agape-lief?

Het antwoord van Petrus is iedere keer phileo. Dus Jezus zegt:

Heb je Mij agape-lief?

en Petrus zegt:

Ik heb U phileo-lief.

Jezus zegt:

Heb je Mij agape-lief?

Petrus zegt:

Ik heb U phileo-lief.

Dan zegt Jezus:

Hij zei voor de derde keer tegen hem: Simon, zoon van Jona, houdt u van Mij? Petrus werd bedroefd, omdat Hij voor de derde keer tegen hem zei: Houdt u van Mij? En hij zei tegen Hem: Heere, U weet alle dingen, U weet dat ik van U houd. Jezus zei tegen hem: Weid Mijn schapen.

JOHANNES 21:17

Toen werd Petrus bedroefd dat Jezus hem vroeg:

Heb je Mij phileo-lief?

Hij zei:

Heer, U weet alles. U weet dat ik U phileo-liefheb.

Phileo en agape zijn, zoals ik al zei, synoniemen. Maar agape is ook een woord dat vaak, hoewel niet in elke context, wordt gebruikt voor een meer goddelijke soort liefde. Van de liefde van God voor ons en de liefde van Christus voor ons wordt in het Grieks gezegd dat het agape is. De liefde die Jezus ons gebiedt voor elkaar te hebben, is ook agape. Toen Jezus zei:

Een nieuw gebod geef Ik u, namelijk dat u elkaar liefhebt; zoals Ik u liefgehad heb, moet u ook elkaar liefhebben.

JOHANNES 13:34

is het woord agape.

Omdat van de liefde van God voor ons, en van onze liefde voor God en voor elkaar, wordt gezegd dat die agape is, wordt vaak gezegd dat agape een hogere vorm van liefde is dan louter menselijke liefde. Het is onvoorwaardelijke liefde. Het is eeuwige liefde. Het is onwankelbare en onverwoestbare liefde. Toch is phileo een ander Grieks woord, en het betekent familieliefde, liefde die je voor je broer of voor een familielid zou hebben. Het is genegenheid.

Sommigen hebben dus gezegd dat Jezus Petrus de eerste twee keer het volgende vraagt:

Toen zij dan de maaltijd gebruikt hadden, zei Jezus tegen Simon Petrus: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij meer lief dan dezen? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Weid Mijn lammeren. Hij zei opnieuw tegen hem, voor de tweede keer: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij lief? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Hoed Mijn schapen.

JOHANNES 21:15-16

Petrus kan alleen maar zeggen:

Toen zij dan de maaltijd gebruikt hadden, zei Jezus tegen Simon Petrus: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij meer lief dan dezen? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Weid Mijn lammeren. Hij zei opnieuw tegen hem, voor de tweede keer: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij lief? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Hoed Mijn schapen. Hij zei voor de derde keer tegen hem: Simon, zoon van Jona, houdt u van Mij? Petrus werd bedroefd, omdat Hij voor de derde keer tegen hem zei: Houdt u van Mij? En hij zei tegen Hem: Heere, U weet alle dingen, U weet dat ik van U houd. Jezus zei tegen hem: Weid Mijn schapen.

JOHANNES 21:15-17

Petrus krijgt twee keer dezelfde vraag en geeft hetzelfde antwoord. Vervolgens past Jezus de vraag dus aan:

Nou, ben je op Mij gesteld? Voel je genegenheid voor Mij?

Misschien betwijfelt Hij zelfs of dat waar is. Deze verandering van agape naar phileo is een veelvoorkomend thema wanneer mensen over dit gedeelte preken, om duidelijk te maken dat er een verschil is.

11

Aramees en de stijl van Johannes

In het Aramees dat zij waarschijnlijk spraken, bestaat misschien echter niet hetzelfde onderscheid als in het Grieks. Daarom kunnen zowel agape als phileo Griekse vertalingen van hetzelfde Aramese woord zijn. We weten niet of gedurende het hele gesprek hetzelfde Aramese woord werd gebruikt en Johannes eenvoudigweg verschillende Griekse woorden gebruikte, zoals hij dat ook doet met schapen en lammeren, weiden en voeden, en weten en weten. Het kan meer een kwestie van stilistische voorkeur zijn, een voorkeur om hetzelfde woord niet te vaak binnen een kort tekstgedeelte te herhalen.

Sommige vertalers zijn daar ook gevoelig voor, in die zin dat ze op verschillende plaatsen verschillende Engelse woorden gebruiken voor hetzelfde Griekse woord. In 1 Johannes is er zelfs een plaats waar hetzelfde Griekse woord driemaal wordt gebruikt in één zin, of in twee zinnen binnen één vers. De vertalers van de King Jamesvertaling hebben dat woord vertaald met continue, remain en abide: drie verschillende Engelse woorden voor hetzelfde Griekse woord in één vers in 1 Johannes. Dat komt alleen doordat vertalers het soms wat bezwaarlijk vinden om telkens weer hetzelfde woord te herhalen. Daarom veranderen ze het om stilistische redenen.

Petrus kan hetzelfde Aramese woord hebben gebruikt als Jezus. We weten het niet. Johannes kan om stilistische redenen verschillende Griekse woorden hebben gekozen. Deze kleine perikoop bevat dus al deze gevallen van synoniemen die verklaard moeten worden — of misschien hoeven ze niet verklaard te worden. Het kan zijn dat Jezus andere Aramese woorden gebruikte dan Petrus. We weten gewoon niet welke Aramese woorden er werden gebruikt. Johannes kan echter, door het op deze manier te vertalen, de bedoeling hebben gehad zo'n verschil naar voren te brengen. Zelfs als Jezus en Petrus dezelfde Aramese woorden gebruikten, kan Johannes bij het schrijven hiervan door inspiratie hebben geweten, of eenvoudigweg hebben ingezien, dat Jezus de vraag de eerste twee keer op een andere manier bedoelde. Hij bedoelde iets als

agape. En toen Petrus antwoordde, bedoelde hij iets als phileo. Daarom gebruikte Johannes deze verschillende Griekse woorden. Agape zou tenslotte een zelfopofferende liefde zijn. Jezus zei:

12

Petrus' eerdere grootspraak en verloochening

Niemand heeft een grotere liefde dan deze, namelijk dat iemand zijn leven geeft voor zijn vrienden.

JOHANNES 15:13

In de bovenzaal had Petrus tegenover Jezus volgehouden dat zelfs als alle anderen Jezus zouden verlaten, hij dat niet zou doen en bereid zou zijn zijn leven voor Hem af te leggen. Hij had volgehouden dat hij dit soort liefde voor Jezus had. En toen het erop aankwam en hij de gelegenheid kreeg om zijn woorden werkelijk waar te maken, deinsde hij terug en verloochende hij Jezus driemaal. Daarmee liet hij zien dat hij toch niet helemaal dat soort liefde voor Jezus had waarvan hij had beweerd dat hij die had.

Bovendien had Petrus destijds gezegd:

Maar Petrus antwoordde Hem en zei: Al zouden zij ook allen aanstoot aan U nemen, ik zal nooit aanstoot aan U nemen.

MATTHEÛS 26:33

Hij had beweerd dat zijn trouw aan Jezus groter was dan die van de andere discipelen. Dus toen Jezus de vraag de eerste keer stelde, zei Hij:

Houd je meer van Mij dan van deze?

Daarmee bedoelde Hij kennelijk:

„Houd je meer van Mij dan deze andere discipelen doen?”

Een andere manier om die vraag op te vatten zou zijn:

Toen zij dan de maaltijd gebruikt hadden, zei Jezus tegen Simon Petrus: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij meer lief dan dezen? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Weid Mijn lammeren.

JOHANNES 21:15

Sommige mensen denken dat Petrus weer was teruggevallen in het vissen. Dat is naar mijn mening een oneerlijke beoordeling van de situatie. Maar degenen die het verhaal graag op die manier uitleggen, zouden zeggen dat Jezus nu zegt:

Houd je meer van deze vissen dan van Mij? Of houd je meer van Mij dan van deze vissen?

Maar ik denk niet dat dit de betekenis van Zijn uitspraak is. Ik denk dat Hij vraagt:

Houd je meer van Mij dan deze andere discipelen van Mij houden? Je hebt Mij tenslotte ooit gezegd van wel, en daarna bleek van niet.

13

Drie liefdesverklaringen na drie ontkenningen

Het is interessant dat Petrus Jezus driemaal verloochende. En nu geeft Hij Petrus driemaal de gelegenheid om het juiste antwoord te geven. Hij gaf driemaal het verkeerde antwoord toen mensen vroegen:

Ben jij een van Zijn discipelen? Houd je van Jezus?

Nee.

Houd je van Jezus?

Nee.

En hij ontkende het opnieuw, met een eed, en zei : Ik ken de Mens niet. Kort daarna zeiden zij die daar stonden en dichterbij kwamen, tegen Petrus: Werkelijk, u bent een van hen, want uw spraak verradt u. Toen begon hij zich te vervloeken en te zweren: Ik ken de Mens niet.

MATTHEÛS 26:72-74

had hij driemaal gezegd.

En nu komt Jezus bij hem terug en zegt:

Houd je van Mij?

En alle drie de keren bevestigde hij dat hij Hem liefhad. Hoewel het misschien zo kan zijn dat Petrus zichzelf er niet toe kon brengen te zeggen:

Ik heb U agape-lief, omdat hij wist dat hij ooit had beweerd dat hij dat soort liefde voor Jezus had en vervolgens had bewezen dat hij die uiteindelijk toch niet had. Misschien schaamde hij zich er dus voor om in zijn antwoord het woord agape te gebruiken, of een vergelijkbaar woord in het Aramees.

Dat zou de reden kunnen zijn waarom hier verschillende Griekse woorden worden gebruikt. Jezus drong aan:

Toen zij dan de maaltijd gebruikt hadden, zei Jezus tegen Simon Petrus: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij meer lief dan dezen? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Weid Mijn lammeren. Hij zei opnieuw tegen hem, voor de tweede keer: Simon, zoon van Jona, hebt u Mij lief? Hij zei tegen Hem: Ja, Heere, U weet dat ik van U houd. Hij zei tegen hem: Hoed Mijn schapen.

JOHANNES 21:15-16

En Petrus schaamde zich natuurlijk en kon alleen maar zeggen:

Ik ben op U gesteld. U weet dat ik van U houd, maar misschien niet zoals het zou moeten.

Jezus vroeg tweemaal:

Agape?

en kreeg alleen hetzelfde antwoord. Dus zei Jezus:

Hij zei voor de derde keer tegen hem: Simon, zoon van Jona, houdt u van Mij? Petrus werd bedroefd, omdat Hij voor de derde keer tegen hem zei: Houdt u van Mij? En hij zei tegen Hem: Heere, U weet alle dingen, U weet dat ik van U houd. Jezus zei tegen hem: Weid Mijn schapen.

JOHANNES 21:17

En ondanks zijn onvermogen om het woord agape te gebruiken, bevestigde Petrus wel dat hij Jezus liefhad.

14

Jezus herstelt Petrus als herder

De meeste geleerden zijn het erover eens dat Jezus hem hiermee de gelegenheid gaf om zich na zijn drie verloocheningen te herstellen. Bij een eerdere gelegenheid in het leven van Jezus, opgetekend in het tiende hoofdstuk van Mattheüs, zei Jezus:

Ieder dan die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is.

MATTHEÛS 10:32

Petrus had Jezus tegenover mensen verloochend. In zekere zin stond hij veroordeeld als iemand die door Jezus tegenover de Vader verloochend en daarom verstoten zou moeten worden. Petrus had Jezus verstoten. Jezus zou hem dan ook moeten verstoten.

Maar Jezus lijkt hem de kans te geven om zich als het ware te herstellen, om het deze keer goed te doen. Laten we dat nog eens overdoen. Zou het niet fijn zijn als we sommige van die momenten gewoon nog eens konden overdoen? We kijken terug, zien wat we verkeerd hebben gedaan en denken: „Tjonge, kon ik de klok maar terugzetten naar voordat dat gebeurde, en het deze keer anders doen.” Helaas krijgen we die gelegenheid niet vaak, maar het is alsof Jezus in wezen precies dat doet. Hij zegt: „Laten we de kalender hier een paar dagen terugzetten. Drie keer werd je gevraagd of je Mij liefhad, en je gaf het verkeerde antwoord. Laten we het nog eens proberen.”

Houd je van Mij? Houd je van Mij? Houd je van Mij?

En hij gaf inderdaad het juiste antwoord. Hij erkende Jezus tenminste. Hij zei dat hij Jezus liefhad, en deze keer deed hij het goed. En iedere keer zei Jezus:

„Geef Mijn schapen te eten”, of:

„Geef Mijn lammeren te eten”, of:

Hoed Mijn schapen. Hoed Mijn lammeren.

Met andere woorden, Hij gaf hem de opdracht om herder van Gods volk te zijn.

15

Petrus is herder, maar geen opperherder

Toen Hij hem voor het eerst riep, riep Hij hem om een visser van mensen te zijn, en dat is evangelisatiewerk. En daar komt nu ongetwijfeld de taak bij om herderlijk, pastoraal werk te doen en voor de gemeente te zorgen. Niet alleen de verlorenen evangeliseren en vissen binnenhalen, maar ook voor de kudde zorgen. Als apostel had Petrus zowel de evangeliserende als de pastorale taken die alle apostelen hadden.

De rooms-katholieken gebruiken deze Schrift natuurlijk om te zeggen dat Jezus Petrus tot de voornaamste van de apostelen maakte. De andere apostelen waren de schapen en hij werd tot herder gemaakt. Jezus zei tegen Petrus:

Hoed Mijn schapen, of:

Geef Mijn schapen te eten.

Met andere woorden: jij moet de opziener van alle andere apostelen zijn. Daarom geloven de rooms-katholieken dat Petrus de voornaamste van de apostelen was. Dat is belangrijk voor hen, omdat zij geloven dat de pausen in iedere generatie de opvolgers van Petrus zijn en daarom de voornaamste van alle bisschoppen van de gemeenten.

Maar hiermee wordt er beslist meer in deze Schrift gelezen dan nodig is. Petrus zelf schreef immers in 1 Petrus, hoofdstuk 5, aan leiders in de gemeenten die een lagere positie hadden. Hij schreef aan de oudsten van de gemeenten. De meeste gemeenten hadden oudsten. Dat waren eenvoudig de plaatselijke ambtsdragers. Zij hadden niet de rang van apostelen. In 1 Petrus 5, vers 1, zegt Petrus:

De ouderlingen onder u roep ik ertoe op, als medeouderling en getuige van het lijden van Christus en deelgenoot van de heerlijkheid die geopenbaard zal worden:

1 PETRUS 5:1

Hij zegt tegen hen:

Hoed de kudde van God die bij u is en houd daar toezicht op, niet gedwongen, maar vrijwillig; niet uit winstbejag, maar bereidwillig;

1 PETRUS 5:2

En vervolgens legt hij uit hoe dat gedaan moet worden.

Maar let erop dat Petrus zelf aan de oudsten van de gemeenten dezelfde opdracht geeft als Jezus aan hem gaf. Als de uitspraken van Jezus tegen Petrus erop neerkomen dat Hij hem boven alle andere apostelen plaatste, zouden dezelfde woorden tegen de oudsten er dan niet op neerkomen dat zij boven alle apostelen werden geplaatst? Hoe kan het in het ene geval wel dat betekenen en in het andere geval niet?

Petrus lijkt duidelijk te zeggen: „Ook ik ben een oudste. Jullie zijn oudsten en ik ben een oudste. Nu ben ik toevallig ook een apostel, maar het is in onze hoedanigheid van oudste dat wij de taak hebben om de schapen te hoeden.” Alle oudsten moeten de kudde hoeden. Petrus moet dat ook doen, omdat hij eveneens een oudste is. Hij is ook

een leider. Hij is een heel bijzondere leider, omdat hij tot de kring van apostelen behoort. Maar hij ziet zichzelf en de andere oudsten, zoals hij het uitdrukt, als medeoudsten. Alle christelijke leiders behoren de kudde te hoeden.

Petrus gaf dus niet aan dat hij de unieke herder van de kudde was. Dat is Jezus. Petrus zegt dat zelfs in dezelfde passage, want in vers 4, 1 Petrus 5:4, zegt hij:

En als de Opperherder verschijnt, zult u de onverwelkbare krans van de heerlijkheid verkrijgen.

1 PETRUS 5:4

De oudsten en Petrus zijn dus herders, maar er is een Opperherder. En hij heeft het niet over zichzelf. Petrus is niet de Opperherder. Jezus is de Opperherder. Alle anderen zijn slechts herders, ook Petrus.

Wanneer Jezus dus tegen Petrus zegt: „Weid of hoed Mijn schapen of Mijn lammeren”, is er geen reden om te denken dat Hij meer tegen Petrus zegt dan Petrus in 1 Petrus 5:2 tegen de oudsten zegt. Er is een Opperherder, maar dat is Petrus niet. En Jezus maakt hem niet tot een opperherder. Hij maakt hem alleen tot een herder. Hij herstelt hem eenvoudig in de positie die hij en de andere apostelen eerder hadden. De andere apostelen hadden die positie niet verspeeld, maar hij wel. Door Christus te verloochenen was hij in wezen als Judas. Hij was overgelopen. Maar Jezus herstelde hem, gaf hem opnieuw zijn opdracht en gaf hem samen met de andere apostelen en met alle christelijke leiders het gezag om de kudde te hoeden, in plaats van hem eenvoudig te verstoten zoals Petrus Jezus had verstoten.

16

De voorzegde marteldood van Petrus

Dan doet Hij deze korte profetische uitspraak tegen Petrus, in vers 18:

Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Toen u jonger was, omgordde u uzelf en liep u waar u wilde; maar als u oud geworden bent, zult u uw handen uitstrekken, en een ander zal u omgorden en u brengen waar u niet heen wilt.

JOHANNES 21:18

Er staat:

En dit zei Hij om aan te duiden met wat voor dood hij God verheerlijken zou. En nadat Hij dit gezegd had, zei Hij tegen hem: Volg Mij!

JOHANNES 21:19

En nadat Hij dit gezegd had, zei Hij tegen hem:

Volg Mij.

Nu is het volgens de overlevering van de kerk zo dat Petrus God in zijn dood verheerlijkte doordat hij werd gekruisigd. In sommige oude geschriften wordt zelfs verteld dat Petrus ondersteboven werd gekruisigd. Of dat verhaal betrouwbaar is, weet niemand. Volgens het verhaal werd hij door Nero veroordeeld om gekruisigd te worden zoals Jezus. Petrus achtte zichzelf het niet waard om te sterven op de manier waarop Jezus was gestorven en vond dat hij een ergere dood moest sterven. Daarom verzocht Petrus zelf om ondersteboven gekruisigd te worden, en zijn verzoek werd ingewilligd.

Dit verhaal over Petrus die ondersteboven werd gekruisigd, wordt vaak opnieuw verteld. Maar het is eigenlijk te vinden in, ik geloof dat het zo heet, de Handelingen van Petrus of het Evangelie van Petrus. Er bestaat een apocrief evangelie waar dat verhaal uit afkomstig is, en de meeste dingen in dat evangelie zijn niet betrouwbaar. Daarom is dat verhaal dat misschien ook niet. Het is echter zonder twijfel betrouwbaar dat Petrus door kruisiging is gestorven. Of dat ondersteboven of rechtop was, weten we niet.

En Johannes, die ongetwijfeld schreef nadat Petrus was gestorven en wist hoe Petrus was gestorven, herkende in deze uitspraken van Jezus tegen hem een voorzegging van de manier waarop Petrus zou sterven. De uitspraak die Jezus tegen Petrus deed, is vaag. Als je geen andere informatie had over hoe Petrus stierf, zou je hierin niet noodzakelijk een duidelijke voorzegging van een kruisiging zien. Het is waar dat Hij zegt:

Je zult je handen uitstrekken, maar Hij zegt niet in welke richting. Je zou je handen kunnen uitstrekken om je handboeien om te laten doen of om vastgebonden te worden. Hij zegt dat mensen je zullen vastbinden. Ze zullen je omgorden. Ze zullen je meenemen waar je niet heen wilt. Er staat niets specifiek over een kruisiging. Maar de formulering liet genoeg ruimte voor verschillende interpretaties, zodat Johannes, die wist hoe Petrus gestorven was, erop kon terugkijken en zeggen: „Daar werd werkelijk op gezinspeeld in wat Jezus tegen hem zei.” Hoe dan ook, wat Jezus tegen hem zegt, is:

Toen je jonger was, was je vrij om zelf te bepalen wat je deed. Je koos je eigen beroep. Je had je eigen bedrijf. Je werkte wanneer je wilde. Je ging waarheen je wilde. Maar dat is nu niet meer zo. Als Mijn discipel ben je niet vrij om zelf te bepalen wat je doet. Je zult je nu moeten onderwerpen aan de wil van andere mensen, ook van degenen die je zullen vervolgen en je zullen meenemen naar een plek waar je niet naartoe wilt.

Zelfs als Petrus dit niet herkende als een specifieke uitspraak over zijn martelaarsdood, hoewel Johannes het later wel zo herkende, zag hij het als iets onwenselijks. Het is iets negatiefs als iemand je vastbindt en omgordt en je meeneemt waar je niet heen wilt. Jezus geeft hem dus een enigszins pessimistisch beeld van hoe het voor Petrus kan aflopen. Maar toch zei Hij:

Volg Mij.

17

Petrus vraagt naar de toekomst van Johannes

Toen Petrus zich omdraaide, zag hij de discipel van wie Jezus hield hen volgen, de discipel die tijdens de maaltijd ook tegen Zijn borst had geleund en had gezegd:

En Petrus zag, toen hij zich omkeerde, de discipel volgen die Jezus liefhad, die ook tijdens het avondmaal tegen Zijn borst was gaan liggen en gezegd had: Heere, wie is het die U verraden zal?

JOHANNES 21:20

Dat was een van de eerste keren dat Johannes aan ons werd voorgesteld met deze aanduiding: de discipel van wie Jezus hield. Ons wordt verteld dat dit diezelfde discipel is. Toen Petrus hem zag, zei hij tegen Jezus:

Maar Heer, hoe zit het dan met deze man?

Jezus had zojuist een voorzegging over de toekomst van Petrus gedaan die niet prettig of bemoedigend was. Petrus zou aan de macht van anderen worden overgeleverd, die hem dingen zouden aandoen en hem zouden meenemen naar plaatsen waar hij niet heen wilde. Dit klinkt niet goed. En Johannes dan? Gaat dat hem ook overkomen?

Petrus en Johannes waren zeer hecht. We zien dat zij kennelijk samen in Jeruzalem woonden toen Maria Magdalena kwam en het bericht bracht. Zij waren blijkbaar ook de twee discipelen die eerder de ezel waren gaan halen waarop Jezus op Palmzondag Jeruzalem binnenreed. Zij waren natuurlijk ook twee van de drie die wij gewoonlijk de binnenste kring noemen: Petrus, Jakobus en Johannes. Zij waren met Jezus op de Berg der Verheerlijking toen de anderen daar niet waren. Zij waren in het huis van Jäirus toen Hij de dochter van Jäirus uit de dood opwekte, terwijl de anderen daar niet waren. Zij waren degenen die Jezus de hof van Gethsémané in met Zich meenam om met Hem te bidden, terwijl de anderen bij de poort achterbleven.

Petrus, Jakobus en Johannes kregen als groep bijzondere voorrechten om met Jezus bepaalde dingen te doen en bepaalde dingen te zien die anderen niet mochten doen en zien. Maar Jakobus is niet betrokken bij sommige gebeurtenissen waarin Petrus en Johannes samen optreden. Zo waren zij de eerste mannen die na de opstanding bij het graf van Jezus verschenen. Bovendien zien we hen in het boek Handelingen nog steeds samen optreden. Zij zijn het die in Handelingen 3 samen de tempel binnengaan en de verlamde man genezen. Ze werden samen gearresteerd, Petrus en Johannes. Ook in latere verhalen in Handelingen lijken die twee blijkbaar als partners op te treden.

Petrus en Johannes hebben dit partnerschap, en tegen Petrus is gezegd dat hem nare dingen zullen overkomen, dat hem onwenselijke dingen zullen overkomen. Hij vraagt zich af: „Staat Johannes, mijn partner, dat ook te wachten?” Misschien bedoelt hij daarmee: „Krijg ik het zwaarder dan hij? En als dat zo is, is dat dan werkelijk eerlijk? Zal hij net zoveel moeten lijden als ik zal moeten lijden?” Misschien zat er iets daarvan in de vraag.

Maar Jezus' antwoord was:

Jezus zei tegen hem: Als Ik wil dat hij blijft totdat Ik kom, wat gaat het u aan? Volgt u Mij!

JOHANNES 21:22

18

Volg Jezus zonder jezelf te vergelijken

Jezus geeft ieder mens zijn eigen opdracht. God heeft voor ieder zijn eigen bestemming, zijn eigen lot en zijn eigen kruis om te dragen. Soms zullen we merken dat anderen het schijnbaar gemakkelijker hebben dan wij. Het is dwaas om onszelf met anderen te vergelijken en te zeggen: „Het lijkt erop dat iemand anders een gemakkelijker leven heeft dan ik.”

Als we vergelijkingen willen maken, waarom zou ik mezelf dan niet vergelijken met Richard Wurmbrand of met broeder Yun in China? Deze mannen zijn jarenlang gemarteld. Als we vergelijkingen willen maken: dat is niet verstandig. Het is niet verstandig om jezelf met andere mensen te vergelijken, want je kunt niet werkelijk alles weten wat iemand anders doormaakt.

Veel lijden is innerlijk. De lasten die we dragen, waarschijnlijk de zwaarste, bevinden zich in ons. Als ik dus uiterlijke lasten heb en iemand anders geen uiterlijke lasten lijkt te hebben, is het niet verstandig of veilig om aan te nemen dat ik meer lijd dan die ander. Misschien lijdt die ander op manieren die mij niet worden meegedeeld wel meer dan ik. Misschien krijgt die ander minder medeleven dan ik, omdat niemand kan zien wat hij doormaakt of met hem kan meevoelen. Mensen kunnen zien wat ik doormaak en ze leven met mij mee. Misschien heb ik het wat dat betreft ook

gemakkelijker. Misschien ben ik bevoorrechter doordat ik uiterlijke lasten heb in plaats van innerlijke. Ik weet het niet. Niet dat ik zelf geen innerlijke lasten heb. Het punt is dat het een dwaze onderneming is om te proberen te zeggen: „Is mijn situatie hetzelfde als die van die ander?”

Nee, want ik ben niet zoals die ander. Alles vanaf mijn geboorte tot op de dag van vandaag is anders geweest dan in het leven van die ander, vanaf diens geboorte tot op de dag van vandaag: andere omstandigheden bij de geboorte, een andere opvoeding, een ander gezin, andere beproevingen, andere gaven en andere uitdagingen. Alles is anders. Het is dwaas om te denken dat iedereen dezelfde bestemming en hetzelfde lot in het leven zou moeten hebben. Alles wat ieder van ons heeft, heeft God voor ons beschikt, omdat het bij ons past en bij Zijn doel met ons.

Petrus vroeg zich kennelijk af: „Ik heb iets gehoord over wat er met mij zal gebeuren. Laten we nu eens horen wat er met Johannes zal gebeuren.” Jezus zei: „Dat gaat jou niet aan, toch? Daar hoeft jij je gewoon niet mee bezig te houden.” Hij zei niet wat er met Johannes zou gebeuren. Hij zei alleen: „Daar hoeft jij je niet druk om te maken. Jij moet je om één ding bekommeren, en dat is wat Ik jou heb opgedragen.”

Waarschijnlijk is een van de grootste fouten die christenen maken, waardoor ze verbitterd of onproductief raken, of waardoor hun geestelijke vooruitgang of productiviteit op een andere manier wordt belemmerd, dat ze zichzelf met anderen vergelijken en zeggen: „Doen zij net zoveel als ik? Waarom wordt mij gevraagd deze last te dragen, terwijl die andere persoon die niet lijkt te hebben? Waarom helpen deze mensen niet mee? Waarom doe ik hier al het werk?”

Dat is iets tussen hen en God, en wat jij doet, is iets tussen jou en God. De vraag is niet of iemand anders hetzelfde doet of net zoveel doet als jij. De vraag is: doe jij wat je geacht wordt te doen? Dat is het enige waar jij je druk om hoeft te maken. Niets anders. Doe jij wat God jou te doen heeft gegeven? Dat is het enige waar jij je zorgen over hoeft te maken. De dag zal komen waarop God alle rekeningen vereffent, beloont en straft, en al die dingen doet. Dat valt niet onder jouw bevoegdheid. Dat is niet jouw verantwoordelijkheid. Het is niet iets waardoor je je zelfs maar moet laten afleiden.

Dus zei Hij:

Wat als Ik wil dat hij in leven blijft totdat Ik kom? Wat gaat jou dat aan?

De suggestie hier is dat Petrus niet in leven zal blijven totdat Jezus komt. In feite zegt Jezus: „Wat als het lot van Johannes anders is dan dat van jou? Wat als hij inderdaad in leven blijft totdat Ik terugkom en jij niet? Is dat iets waarover je een klacht wilt indienen? Wil je daartegen protesteren? Of waarom denk je daar gewoon niet meer over na en denk je aan wat Ik jou heb verteld dat Mijn wil voor jou is? Dat is waar jij je mee bezig moet houden.

”

Jij volgt Mij, en dan hoef je er niet op te letten hoe goed of onder welke omstandigheden anderen Mij volgen. Dat is wat Hij tegen Petrus zegt.

19

Het misverstand over Johannes' dood

De manier waarop Jezus dat formuleerde, leidde in de vroege gemeente tot een misverstand, en Johannes vertelt ons daarover. Wat Johannes ons hierna vertelt, geeft ongetwijfeld de reden waarom dit hoofdstuk is toegevoegd. Dit hoofdstuk lijkt te zijn toegevoegd om ons 2 belangrijke dingen te vertellen die we zonder dit hoofdstuk niet zouden hebben geweten. Het ene is dat deze Petrus, die Jezus 3 keer verloochende, wat opgetekend staat, ook door rechtstreeks ingrijpen van Jezus was hersteld in een herdersrol in de gemeente. Zonder die kennis zouden er in de vroege gemeente misschien veel christenen zijn geweest die zeiden: „Wat kan mij het schelen wat Petrus zegt? Ik heb geen respect voor hem. Hij heeft de Heere 3 keer verloochend.” Dit hoofdstuk is toegevoegd om ons vertrouwen te helpen herstellen, zodat we het apostelschap van Petrus erkennen en zijn leiderschap respecteren. Dat zou vooral belangrijk zijn geweest in de eerste generaties van de gemeente, maar het is natuurlijk te allen tijde belangrijk.

Dan is er nog iets anders. In de vroege gemeente werden de woorden die Jezus tegen Petrus over Johannes sprak verkeerd begrepen. Ze gingen in een gewijzigde vorm rond, zodat mensen begonnen te denken dat Jezus had voorspeld dat Zijn komst vóór de dood van Johannes zou plaatsvinden. Dat lezen we hier in vers 23:

Dit gerucht nu, dat deze discipel niet zou sterven, verspreidde zich onder de broeders. Maar Jezus had niet tegen hem gezegd dat hij niet zou sterven, maar: Als Ik wil dat hij blijft totdat Ik kom, wat gaat het u aan?

JOHANNES 21:23

De schrijver zegt:

Maar Jezus zei niet tegen hem dat hij niet zou sterven, maar: Als Ik wil dat hij blijft totdat Ik kom, wat gaat jou dat dan aan?

Hij herhaalt precies hoe Jezus het zei en zegt: „Zie je, hier staat geen werkelijke voorspelling. Hij zei:

Als dat Mijn wil is.

Dat hij blijft leven totdat Ik kom, is slechts een hypothetische mogelijkheid.

De schrijver zegt dat Jezus niet voorspelde dat Johannes zou blijven leven totdat Jezus komt. Hij schreef dit om te zeggen: „Nee, dat heeft Hij niet gezegd. Hij heeft niet gezegd dat Johannes zou blijven leven totdat Hij komt.”

Johannes heeft natuurlijk niet tot die tijd geleefd. Er hebben werkelijk mensen naar mijn radioprogramma gebeld en mij op grond hiervan gevraagd: „Denk je dat Johannes ergens ter wereld nog in leven is, omdat Jezus nog niet gekomen is? Zou Johannes misschien ergens verborgen zitten en wachten om in de eindtijd geopenbaard te worden, omdat Jezus dit heeft gezegd?” Dan denk ik: waarom lees je niet wat er staat? Er staat niet dat Johannes niet zal sterven. Johannes zegt dat dit gerucht rondging, en hij corrigeert het. Maar ondanks die correctie lezen mensen het nog steeds verkeerd en krijgen ze er een verkeerde indruk van. Ik denk dat er geen einde komt aan de manieren waarop mensen dingen verkeerd kunnen begrijpen die heel duidelijk zijn gemaakt.

Het lijkt erop dat dit een van de redenen is waarom dit eenentwintigste hoofdstuk aan Johannes werd toegevoegd. Misschien waren de eerste twintig hoofdstukken al geschreven en werden die mogelijk als een voltooid werk beschouwd. Wellicht werd korte tijd later duidelijk dat er in de gemeente misverstanden rondgingen over wat

Jezus bij deze gelegenheid tegen Petrus over Johannes had gezegd. Daarom vond men het nodig dit hoofdstuk toe te voegen om dat op te helderen: om de situatie te beschrijven waarin die opmerking werd gemaakt, wat de context was, wat er werkelijk werd gezegd en wat er niet werd gezegd. Deze verduidelijking in vers 23 geeft ons waarschijnlijk de reden waarom dit hele hoofdstuk aan het boek werd toegevoegd.

20

Johannes' getuigenis en zijn laatste jaren

Dan vers 24:

Dit is de discipel die van deze dingen getuigt en deze dingen beschreven heeft; en wij weten dat zijn getuigenis waar is.

JOHANNES 21:24

Wie zijn nu die „wij”? Er wordt steeds over deze discipel gesproken. Hij is in het boek vele malen genoemd, en waarschijnlijk werd hij al in hoofdstuk 1 genoemd. Daar hoorden twee discipelen van Johannes de Doper Johannes over Jezus spreken en volgden ze Jezus. Een van hen was Andreas, maar de andere werd niet bij naam genoemd. Naar alle waarschijnlijkheid was die andere Johannes.

We hebben veel van die anonieme verwijzingen naar Johannes gehad: die andere discipel, de discipel die Jezus liefhad. Nu wordt hier in dit hoofdstuk opnieuw over hem gesproken. Het boek eindigt hiermee:

Dit is de discipel die deze dingen heeft opgeschreven en ervan heeft getuigd, en we weten dat zijn getuigenis waar is.

Welnu, wie zijn die „wij”? Het lijkt duidelijk dat het boek aan ons is overgeleverd doordat het door een groep mensen bewaard is. De meesten zouden aannemen dat dit de leiders van de gemeente in Efeze waren, waar Johannes zijn laatste jaren doorbracht. Nadat Johannes op Patmos was geweest en het boek Openbaring had geschreven, werd hij volgens de overlevering door keizer Nerva uit die gevangenschap vrijgelaten. Daarna bracht hij zijn laatste jaren door in de stad Efeze.

Misschien herinner je je het verhaal dat zelfs toen hij heel oud en afgetakeld was en nauwelijks rechtop kon zitten, ze hem bij iedere samenkomst op een draagbaar naar binnen brachten. Ze zeiden dan: „Broeder Johannes, heb je nog een woord voor de gemeente?” Hij richtte zich op één elleboog op, stak een vinger van zijn andere hand in de lucht en zei: „Heb elkaar lief.” Daarna zakte hij weer neer en droegen ze hem weer naar buiten. Hij was zo zwak dat hij nauwelijks rechtop kon zitten, maar hij gaf altijd dezelfde aansporing. Zo beschreven sommige kerkvaders de laatste jaren van Johannes in Efeze.

Als hij inderdaad als oude man in vrede in Efeze gestorven is, dan is hij op een andere manier gestorven dan Petrus en alle andere apostelen. Alle andere apostelen stierven een gewelddadige dood als martelaar. Johannes lijkt de enige te zijn geweest die vredig stierf, maar hij bleef niet in leven totdat Jezus terugkwam.

Er bestaat ook een overlevering over hem dat hij veroordeeld werd om als martelaar te sterven en in kokende olie werd ondergedompeld. Dat was uiteraard een manier om iemand te doden, maar hij stierf er niet door. Het lijkt er zelfs op dat hij er niet eens door verbrandde. Omdat hij niet verbrand was, werd hij vervolgens naar het eiland Patmos verbannen. Het verhaal zou waar kunnen zijn.

Iets soortgelijks overkwam een van de eigen discipelen van Johannes, een man die Polycarpus heette. Polycarpus was een discipel van Johannes en hij werd naar de brandstapel gestuurd. Het vuur raakte hem niet, totdat ze hem met een speer doodden. Toen stierf hij en verbrandde het vuur zijn lichaam. Hij werd aan een paal vastgemaakt en rondom hem werden vuren aangelegd. De vlammen sloegen om hem heen, maar raakten zijn lichaam niet. Dit wordt bevestigd door de getuigen van de gemeente in Smyrna, waar hij bisschop was, en in het beroemde vroege document De marteldood van Polycarpus.

Polycarpus was een discipel van Johannes. Het kan zijn dat Johannes een soortgelijke ervaring heeft gehad. Hij werd in kokende olie gedompeld, en de olie raakte hem niet en verbrandde hem niet. Hoe dan ook, Johannes zou bereid zijn geweest om martelaar te worden. Het is niet zijn schuld als hij niet op die manier gestorven is.

21

De overlevering van Johannes' herinneringen

Maar als hij vredig gestorven is in de stad Efeze, dan is het heel goed mogelijk dat de leiders van de gemeente daar degenen zijn die zijn herinneringen hebben bewaard. Hij schreef ze, maar zij verzamelden ze. Of misschien heeft hij ze niet eens eigenhandig opgeschreven. Misschien heeft hij ze gedikteerd. We zeggen tenslotte dat Paulus Romeinen heeft geschreven, maar hij schreef het niet eigenhandig. Een man die Tertius heette, schreef het boek Romeinen, en dat zegt hij zelf.

In de groeten aan het einde van Romeinen zegt Paulus eerst:

Doe die-en-die de groeten, doe die-en-die de groeten, doe die-en-die de groeten.
Blijkbaar nam Paulus daarna even pauze, en dan zien we dit vers:

Ik, Tertius, die de brief geschreven heb, groet u in de Heere.

ROMEINEN 16:22

Dus een man die Tertius heette, schreef het boek Romeinen. Paulus dicteerde het, en zo schreef hij het door middel van een secretaris.

Deze mannen zijn misschien degenen die de herinneringen van Johannes daadwerkelijk hebben opgeschreven terwijl hij ze dicteerde. Net zoals Tertius aan het einde van Romeinen zijn eigen naam en groeten toevoegt, voegen deze mannen hun eigen bevestiging toe. Ze zeggen:

Deze discipel is degene die van deze dingen getuigt. Hij is de schrijver van dit boek.

En wij, die zijn geschriften hebben verzameld, die zijn dictaat hebben opgeschreven of die hebben bewaard wat hij zei, willen hieraan onze goedkeuring hechten. Wij kunnen zeggen dat we weten dat hij de waarheid spreekt.

Maar hoe zouden zij weten dat hij de waarheid spreekt? Zij waren er niet bij om deze dingen te zien gebeuren. Maar wat zij zeggen, is: „Wij kunnen voor hem getuigen wat voor man hij is.” Wij kennen deze man. Wij weten dat deze man geen leugenaar is. Om

te beginnen is hij een apostel, en wij weten dat zijn getuigenis betrouwbaar is. En dus willen wij hier gewoon van zijn karakter getuigen, zodat je nog meer geneigd zult zijn hem te geloven dan je anders misschien zou zijn geweest.

22

Het onvoltooide verhaal van Jezus

En er zijn nog veel andere dingen die Jezus gedaan heeft. Als die ieder afzonderlijk beschreven zouden worden, dan zou, denk ik, de wereld zelf de geschreven boeken niet kunnen bevatten. Amen.

JOHANNES 21:25

Dit is de enige keer dat het woord „ik” in het boek voorkomt: „Ik veronderstel.” De schrijver die dit opschrijft, laat een klein beetje blijken dat hij er daadwerkelijk is. Natuurlijk weet je dat iemand het opschrijft, maar eerder noemt hij zichzelf nooit. In het vorige vers staat „wij”:

Dit is de discipel die van deze dingen getuigt en deze dingen beschreven heeft; en wij weten dat zijn getuigenis waar is.

JOHANNES 21:24

En als Johannes de schrijver is, heeft hij zichzelf steeds in de derde persoon aangeduid: de discipel, de andere discipel, de discipel die Jezus liefhad. Nooit „ik”.

Maar helemaal aan het einde zegt degene die de uiteindelijke versie daadwerkelijk opschrijft:

Volgens mij zou het onmogelijk zijn om alles wat Jezus heeft gedaan en gezegd op te schrijven, en zouden alle boeken die daarover geschreven werden niet eens in de wereld passen.

Zo hebben we dus het onvolledige verhaal van Jezus. Het is gedeeltelijk onvolledig omdat niemand het volledige verhaal zou kunnen vertellen zonder te veel papier en inkt in beslag te nemen, en te veel ruimte in het heelal voor al die boeken.

Het is ook onvolledig omdat het nog niet voorbij is. Zoals het boek Handelingen laat zien, bleef Jezus dezelfde dingen doen nadat Hij naar de hemel was gegaan. Hij deed ze alleen door Zijn nieuwe lichaam, de gemeente. En dus eindigt het verhaal van Jezus niet aan het einde van de evangeliën. Het is nog steeds niet geëindigd. Het gaat verder in het boek Handelingen. Het gaat verder na het boek Handelingen. En zelfs terwijl wij hier spreken, gaat het verder.

Jezus doet door Zijn lichaam nog steeds wonderen. Hij geeft nog steeds leven aan degenen die in Hem geloven en is nog steeds bij Zijn volk aanwezig. Zijn Geest is nog steeds bij ons. Daarom hebben wij nog steeds het leven waarvan Johannes getuigt. Hij zegt:

maar deze zijn beschreven, opdat u gelooft dat Jezus de Christus is, de Zoon van God, en opdat u, door te geloven, het leven zult hebben in Zijn Naam.

JOHANNES 20:31

En dat leven hebben wij dus, omdat wij Jezus hebben, en dit leven is in Gods Zoon.

Wie de Zoon heeft, heeft het leven.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Johannes 21:15
- Johannes 21:25
- Johannes 21:1
- Johannes 21:2
- Johannes 21:3
- Lukas 24:49
- Mattheüs 17:27
- Johannes 21:4
- Johannes 21:5
- Johannes 21:6

- Lukas 5:4
- Lukas 5:5
- Genesis 28:16
- Ezra 7:9
- Johannes 21:7
- Johannes 21:8
- Johannes 21:9
- Johannes 21:10
- Johannes 21:11
- Johannes 21:12
- Johannes 21:14
- Johannes 21:20
- Johannes 21:15-17
- Johannes 21:17
- Johannes 13:34
- Johannes 21:15-16
- Johannes 15:13
- Mattheüs 26:33
- Mattheüs 26:72-74
- Mattheüs 10:32
- 1 Petrus 5:1
- 1 Petrus 5:2
- 1 Petrus 5:4
- Johannes 21:18
- Johannes 21:19
- Johannes 21:22
- Johannes 21:23
- Johannes 21:24
- Romeinen 16:22
- Johannes 20:31

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.